

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărui luni.

Abonament:

Exemplarul 5 Lei.
Pe un an 200 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

No. 87—1928.

Colectă pentru biserica din Șoimuș.

La cererea pâr. Ioan Suciu administrator parochial în Șoimuș (Arhidieceză), prin care arătând grelele încercări, peste cari a trecut aceasta parochie, unde ura dușmanilor credinței noastre a devastat superedificatele bisericești, a răpit sesiunea parochială dorind, ca prin prigoniri și momeli să răpească adevărata credință din inimile credincioșilor, apelează la sprijinul și ajutorul tuturor fiilor bisericii noastre pentru refacerea acelei parochii și în primul rând pentru zidirea unei noue biserici, prin aceasta lăsăm, ca în ziua de 25 Martie crt. în bisericile din Dieceza noastră să se colecteze pentru biserica din Șoimuș.

Sumele colectate se vor trimite de drept Prea-veneratului Ordinariat mitropolitan în Blaj.

Oradea, Șed. Cons. din 12 Ianuarie 1928.

No. 96—1928.

Ajutorarea studenților dela Universitatea din Cluj.

D-l rector al Universității din Cluj cu datul de 1 Ianuarie crt. No. 968 Ne trimite următoarea adresă:

Prea Sfințite, Ultimele evenimente dela Cluj și Oradea, mi-au fost un prilej să cuget la câteva mijloace de ușurare a vieții studențești dela Universitatea „Regele Ferdinand I” Cluj.

Consultând și pe studenți, am ajuns la concluzia, că tinerimea are urgentă nevoie de o „Casă de ajutor și împrumut”: *Imprumut*, pentru a interveni în perplexitățile celor ce pot întoarce cassei bani obținuți (chiar cu o mică dobândă) *ajutor* pentru cei ce, săraci de acasă, nu-i pot întoarce (decât poate facultativ), după instalarea lor în viața productivă.

Însă tot începutul e greu. Și începutul nostru trebuie să fie chiar mare, pentru că lipsurile sunt într'adevăr mari, pentru că populațiunea universitară crește mereu, an de an.

Copii ai națiunei, soldați ai ei, o parte viitorii

conducători, ei au dreptul la ajutor în vârsta în care se sbat să iasă deasupra. Ajutându-i națiunea se ajută pe sine.

De aceea întâiul meu apel îl îndrept către Prea Sfinția Ta, rugându-Te: Cu bunătate părintească și de mângăietor al sufletelor, să hotărăști cât mai în grabă, în acest an în toată eparhia P. Sf. Tale *o zi de disc* pentru „Cassa de ajutor și împrumut” a studenției universitare din Cluj.

Am zis; întâiul care ajută să fie chiar poporul! Pentruca toți ceice vor fi ajutați să nu uite niciodată că dela popor s'a început cu deplin desinteresatul ajutor.

Pentru a se ști clar cum se va culege și cum se va administra fondul „Casei de ajutor și împrumut” adaog:

1. Toate ajutoarele se vor trimite direct băncii „Albina” Cluj.

2. Prima administrare a fondului o va face Senatul Universității; apoi delegații senatului universitar; apoi îndată ce fondul va începe să funcționeze, acești delegați, împreună cu președinții societăților științifice universitare, sau cu delegații acestora. Primul comitet de administrație autonomă va elabora rîgulamentul fondului.

3. Se va publica anual gestiunea sumară, cuprinzând numele tuturor ajutoarelor și împrumuturilor *dacă* se va socoti util.

4. Comitetului de administrație i se va adaogi, eventual, un mic comitet de notabiliități din Cluj, ales de'nceput, de Senatul universitar, apoi primindu-se după cum rîgulamentul va crede de nevoie.

Se vor lua astfel toate garanțiile, ca fondul să crească cât mai iute, și ca *banul carității naționale* să fie întrebuințat cu cea mai severă considerare la folosul de dat națiunei, nu numai individului.

Încheiu rugându-Vă, a și propaga idea expusă, a îndemna la sprijinirea realizării ei; încheiu cu mulțumiri profunde pentru binele cu care cred că ne veți răspunde la acest apel, impus de necesități grave și naționale.

Rector ss. Bogdan Duică.

In urma acestei adrese și având în vedere datorința ce o are fiecare bun român de a întinde ajutor fiilor neamului nostru ajunși, ca prin studiile lor universitare să se pregătească de fiitori conducători ai neamului și ca prin ajutorul lor pe aceștia să-și scape, cel puțin în cadrele posibilității, de greutățile traiului, ca astfel ei să se poată dedica pe deplin studiului, prin aceasta dispunem, ca în ziua de 4 Martie crt. (Dumineca I. a Marelui Post) în toate bisericile Diecezei

Noastre să se colecteze pentru cassa de ajutor și împrumut a studenților dela Universitatea din Cluj.

Conducătorii oficiilor parohiale sumele colectate fără amânare le vor transpune oficiilor protopopești, cari apoi le vor trimite băncii „Albina“ Cluj cu indicația „Pentru cassa de ajutor și împrumut a studenților universitari din Cluj“ având, ca Nouă să Ne facă raport și să Ne prezinte un tablou despre rezultatul colectei. Oradea, Șed. Cons. din 12 Ianuarie 1928.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Enciclica Sfântului Părinte.

Când sunt chestiuni mari la ordinea zilei, Papa, care este învățătorul lumii în chestiuni de credință și de morală, nu lasă nefolosit prilejul ca să-și spună părerea spre luminarea tuturor. Și catolicii din lumea 'ntreagă-l ascultă cu supunere. Regi și principii, popoare și țări se 'ndreptează după cele ce spune marele învățător al lumii. Ba chiar și cei de alte credințe privesc cu respect la solida învățătură ce-o împărtășește Papa.

După războiu, pe urma nenorocirilor cauzate de ura 'ntre popoare, mulți s'au străduit să adune măcar popoarele creștine într'o mare unitate sufletească, pentruca astfel să fie mai cu efect lupta împotriva curentelor subversive, cari bântuie biata omenire. S'au ținut chiar și două întruniri mondiale, una la Stockholm (1925) și alta la Losana (1927). La aceste întruniri au luat parte popoare de toate confesiunile, protestanți de toate nuansele; până și biserica ortodoxă a răsăritului a ținut să perlice prin diferiții reprezentanți ai săi dela Constantinopol, Alexandria, Antiohia, București, Sibiu și Cernăuși.

S'a remarcat dela aceste întruniri absența Bisericii numite catolice, mondiale, care este cea mai bine organizată dintre toate confesiunile din lume și care are și cei mai mulți aderenți (la 400 milioane). Biserica Romei și-a primit reproșurile ei pentru aceasta inexplicabilă abținere dela o mișcare atât de binefăcătoare și bineintenționată, până și catolicii s'au aflat cari n'au aprobat cu totul atitudinea dâră a Romei papale.

Sf. Părinte vine acum și într'o enciclică mai lungă, îndreptată către toți episcopii și metropoliții lumii catolice, explică cu o logică clară și cu argumente ce nu sufer contrazicere, atitudinea singură corectă din punct de vedere al credinții, față de mișcărilor pancreștine de reunire.

Porând dela enunțarea clară a principiului revelațiunii, pe care se razimă religia creștină și care-i dă dreptul a se socoti pe sine singura religie obligatoare pentru toți oamenii, revelațiune desăvârșită în

urmă de însuș Fiul lui D-zeu Isus Hristos, — Sfântul Părinte arată că acest Isus Hristos a lăsat, pentru propagarea principiilor sale morale și dogmatice revelate, o instituție bineînțestrată și organizată cu toate cele de lipsă menirei sale: Biserica. Această biserică, căreia i s'a dat scopul să conducă la mântuire pe toți oamenii, e imposibil ca să fi dispărut sau corupt, pentrucă Hristos i-a promis asistența sa și a Spiritului sfânt. Ea trebuie să existe și astăzi cu aceiași învățătură și organizație cum i-a dat-o Hristos. A spune contrarul, ar însemna a-l blama pe Hristos făcându-l de minciună, ori a nu atribui eficacitate cuvintelor sale.

In fața acestui fapt, esențial în creștinism, ce rost au atâtea confesiuni, atâtea secte? Ce vreau ele? Ele, afirmând o greșală enormă: că biserica lui Isus Hristos s'ar fi schimbat și corupt încât azi n'ar exista nicăiri, vreau să se găsească o bază de înțelegere între diferitele fracțiuni creștine, cece ar fi o nouă normă de credință pe care toți ar putea-o accepta și în care toți s'ar simți frați. Aceasta ar însemna însă o adulterare a învățăturii lui Hristos, care trebuie să se păstreze și azi neschimbată și nealterată. La aceasta adulterare și falsificare a învățăturii lui Hristos biserica romană nu poate aderă.

Și tocmai pentru aceea nu poate admite nici fiilor săi să ia parte la întruniri, unde vrea să se pună bază unui creștinism nou, fals și greșit.

După ea o singură unire e posibilă între creștini: în biserica cea adevărată și nefalsificată dela Apostoli și până azi, biserica în care au fost uniți toți creștinii înainte de dureroasele desbinări făcute pentru motive omenești.

Adevărul, și încă cel descoperit, nu poate fi tras la judecată, nici nu poate forma obiect de tratative și concesiuni. El e unul, trebuie admis și recunoscut, de toți, necondițional.

D-zeu, care vrea mântuirea tuturor, nu-i posibil să fi legat aflarea adevărului de atâtea osteneți,

cercetări și discuții, încât viața unui om să nu ajungă pentru a-l afla. El a voit ca acela să se poată afla ușor și repede, pentruca toți să se poată bucura de el. E nevoie numai de bunăvoință.

Sf. Părinte combate mai departe argumentul disidenților scos din caritate, când zice că creștinii trebuie să se iubească, de orice credință ar fi. Sf. Părinte arată că temelie carității și a iubirii este **unitatea de credință**, fără de care nu poate fi adevărată caritate. Și se provoacă la cuvintele Apostolului carității, sf. Ioan, care (II. Io. 10) interzise creștinilor săi orice contact cu cei de altă credință, ba le opri să-i salute chiar. De altfel aceasta ni-o arată și rațiunea că nu poate fi adevărată caritate unde nu e adevărată unire în credință. Cum va putea stă, d. ex., în aceeași societate religioasă unul care admite Sf. Tradițiune ca izvor al revelațiunii divine și altul care nu o admite; unul care admite instituirea divină a ierarhiei în Biserică cu altul care nu o admite; unul care admite prezența reală a lui Hristos în sf. Euharistie și altul care admite numai o prezență simbolică; unul care admite caracterul de jertfă al Sf-tei Euharistii cu altul care zice că e numai o pioasă amintire a Cinei D-lui; unul care admite și crede în invocarea sfinților și mai ales a Preafericitei Fecioare și alții cari o atare invocare o țin dezastruoasă pentru unica cinstire ce trebuie să i-o dăm lui Isus Hristos?

Se poate unire și frățietate și pe lângă o atare deosebire în credință, dar numai între cei ce sunt cuprinși de indiferentism în cele religioase, între ceice nu cred în valoarea absolută și imutabilă a dogmelor creștine, între moderniști, cari afirmă valoarea relativă a tuturor dogmelor precum și a tuturor adevărilor omenești. Atari oameni în praxă și 'n teorie sunt ateii; și un astfel de spirit ar însemna ruina creștinismului. — Deci adevărată caritate înflorește numai unde există o perfectă unire de credință.

Sf. Părinte insistă din nou asupra faptului că biserică lui Isus Hristos e imposibil să se fi adulterat ori schimbat. Asta o oprește însaș promisiunea lui Crist; ori atunci el n'a fost D-zeu, ceea ce ar fi blasfemia lui. Unică e Biserica lui Hristos, care nu s'a corupt, nu s'a stricat. Singurul înțeles în care poate vorbi un creștin adevărat despre unirea bisericilor e acela al revenirii la adevărata biserică a lui Hristos în care au fost toți la început a celor cari au părăsit-o; și cari astfel s'au scos pe sine din trupul mistic unic al lui Hristos cu care nu pot fi uniți ca și cu cap, până nu sunt membrii ai trupului său.

În concret, unirea bisericilor trebuie să se facă prin revenirea celor despărțiți la unica adevărată biserică a lui Hristos, care este cea zidită pe Petru și pe urmașii lui, pe cari într-o vreme îi recunoscuseră de păstori supremi chiar și antecesorii di-

sidenților de astăzi, ca Fotie și autorii protestantismului.

Despre aceasta biserică zice Lactanțiu, un vechiu scriitor bisericesc: „Singură biserică catolică are credința cea adevărată. Aceasta e izvorul adevărului; casa credinții, templul lui D-zeu, în care de nu vei intra ori vei ieși din ea, ești departe de-avea nădejdea vieții și a mântuirii. Și fiind vorba de o afacere atât de importantă, nu e bine a se seduce pe sine prin dispute încăpăținate. Aici e vorbă de viața și fericirea eternă, de cari de nu te vei îngriji bine, le vei pierde și se vor stinge” (Lact. Div. Instit. 4, 30, 11—12).

Sf. Părinte cere la sfârșit ca disidenții cari cearcă unire, să nu pretindă Bisericii Romane să știrbească depozitul adevărat al credinței și să recunoască greșelile lor, ci să vină la dânsa ca la „stâlpu și temelie adevărului” și dânsa le va uita toate greșelile și insultele de mai înainte și-i va îmbrățișa cu toată căldura inimii sale de mamă iubitoare.

În acest scop îi sfătuiește să ceară în rugăciuni smerite darul credinței și cu ajutorul acestuia vor putea cunoaște ușor că biserică Romei e învățătoarea, rădăcina și mama bisericii universale (S. Cîpr.) în carea s'a păstrat neștirbit depozitul credinței creștine, adică ea e adevărata Biserică a lui Hristos. Și cunoscând aceasta vor intra într'ânsa îmbrățișându-se toți împreună în aceeași credință și în aceeași dragoste a lui Hristos!

P. T.

Legea cultelor.

Proiectul de lege pentru reglementarea cultelor neortodoxe se va depune pe biroul Camerelor, după toată probabilitatea, încă în cursul acestei săptămâni. După întorțările unui redactor al ziarului „Cuvântul” dela București textul art. 41, care după mărturisirea aceluiaș gazetar-profesor dă o grea lovitură bisericii noastre unite — este următorul:

„Bisericile (casele de rugăciune) și averile bisericesti, afară de fundațiunile cu personalitate juridică distinctă, aparțin comunităților religioase locale pe al căror nume sunt făcute actele de proprietate. — Situația fundațiilor administrate de organele bisericesti se va regula conform legii persoanelor juridice.

„Dacă o întreagă comunitate religioasă trece la un alt cult, biserică, casa parohială, cu toată averea acelei comunități, devin proprietatea comunității celei noi. sau la care s'a făcut trecerea. Dacă numai majoritatea membrilor unei comunități religioase trece la un alt cult și acel cult nu dispune în localitate de biserică, minoritatea va acorda majorității, pentru cîădirea unei alte biserici și case parohiale, o despăgubire proporțională, care în caz de neînțelegere va fi fixată de tribunalul dela reședința curții de apel din circumscripția respectivă, iar statul va întregi, la cerere, sumele necesare pentru acelaș scop.

„Ce privește sesiile acordate prin reforma agrară, asupra folosinței lor va decide, pentru toate cazurile de trecere dela

„un cult la altul, Ministerul cultelor de acord cu cel al agri-
„culturii“.

Nu ne facem iluzii; art. cu privire la trecerile dela un rit la altul va cuprinde desigur aceleaș dispozițiuni favorabile ortodoxilor. Ce să ne facem? Suntem o țară „ortodoxă“, unde împotriva tuturor Constituțiilor și legiuirilor moderne din lume, religia ortodoxă e declarată religie „dominantă“ în stat. Dacă e dominantă, nu e preanatural ca toate legile să fie în favorul ei?

De ce să ne căim? Ni s'a dat aceasta cruce să o purtăm, pentru ca să ni se pună la încercare credința. Și-apoi, nu e oare și a noastră vina? Dacă mai de mult ne vedeam de treabă și lucram pentru întărirea credincioșilor noștri în credință, azi am mai avea teamă de urmările funeste ale articolelor d-lui Lapedatu inspirați de duhul infernal al camarilei orientale? Păcatele noastre se răsbună acum. Cu un popor credincios cult și instruat în ale credinței, la nivelul celui din apus, nu ni ar putea strică o mie de articoli Lapedatu et Comp. Dar în trecut am făcut prea puțin pentru luminarea și întărirea popoului nostru în credința catolică. Ar mai fi în stare unii vântură-țară să ducă la neunire poporul nostru

instruat în religie, pe chestii de certuri materiale ș. a. pentru a fi nevoje a recurge la aplicarea dispozițiilor legii Lapedatu? Niciodată.

De ne-am recunoaște greșelile măcar acum și să ne punem la lucru. Preoțimea să lucreze împotriva analfabetismului religios, să instruiască poporul: de ce suntem noi catolici și de ce trebuie să rămânem catolici chiar și cu prețul sângelui și-al vieții. Întăriți astfel în credință ce ne vor putea strică meschinăriile omenești? Doar dreptatea și adevărul nu se pot forța în niște articoli combinați de meschinării omenești, ci ele sunt eterne, plutesc de asupra sufletelor și nu se lasă siluite de combinații omenești.

Să nu descurajăm! Legea Lapedatu se va vota, poate cu modificări neesențiale, cu toată opoziția și intransigența arhierilor noștri. Așa-i pusă la cale de clicăria bizantină. Dar nouă nu ne va strică, precum, nu ne-a stricat, în realitate, afară de o adâncă umilire, nici paragraful cu „religia dominantă“, ci mai mult ne-a folosit, deșteptând în noi vigilența și simțul de demnitate față de noi înșine. Socotelile lui Dumnezeu trec peste socotelile oamenilor, mai ales dacă aceștia sunt inspirați de satan.

P. T.

EPISCOPUL

BARON VASILE ERDELI (Ardeleanu, Erdélyi)¹⁾

(1843-1862)

de Dr. IACOB RADU, prepozit prelat papal.

(Extras din Istoria Diecezei române-unite a Orăzii-Mari, în lucrare)

II. Canonic

Această rodnică activitate (de paroh) l'a învrednicit să fie numit în 9 Iunie 1835 canonic în Capitulum nostru catedral. Îndată la început i-s'au încredințat spre administrare mai multe fonduri diecezane, cari sub înțeleapta sa chivernisire au prosperat frumos. În chip deosebit însă a purtat grije de Seminar, câștigându-și meritul de a fi socotit ca cel mai vrednic rector al aceluia, și este lucru de sine înțeles că în mod deosebit l'a avut în grija sa și după ce a ajuns episcop²⁾. În urma uneltirilor Sârbilor, cari nici de cum nu vedeau cu ochi buni trecerile la unire prin cari scăpau bieții Români din ghiarele lor, prin anul 1838 s'au iscat tulburări în comunele din comitatul Aradului și pentru liniștirea acelorora a fost numit comisar al guvernului Ignațiu Hertelendi administratorul comitatului Torontal, iar din pautea diecezei noastre Vasile Erdeli și Ioan Alexi parohul din Oradea-Olosig, cari au vizitat acele parohii și au constatat, că poporul este destul de statornic în credință, dar suferă multe lipsuri în ce privește starea bisericilor, sau mai mult

a capelelor, cari earu în stare dezolată.

Înaintând în grad Erdeli a ajuns la treapta de canonic custode. Ca semn de distincție din partea autorităților civile a fost numit și asesor al tablelor judiciare din comitatele Cianad, patria sa, și Ciongrad.

III. Episcop. Activitatea pastorală.

I. Vacanțele lungi ale scaunelor episcopoești totdeauna aduc mari neajunsuri în starea episcopilor, de aceea, numirea lui Vasile Erdeli de episcop întâmplată la 2 August 1842, după o vacanță aproape 3 ani a scaunului episcopesc, a fost primită cu mare bucurie din partea clerului și a popoului credincios, care vedea că soarta diecezei ajunge pe mâni atât de bune.

În 30 Ianuarie 1843 a fost preconizat de către Papa Gregoriu al XVI-lea și în 11 Iunie, ziua de Sf. Rusalii, a fost consacrat în Blaj din partea episcopului Ioan Lemeni, asistat de către Ioan Corneli, vicarul capitular de aici și Simion Crainic prepozitul din Blaj. În Dumineca următoare, 18 Iunie, a fost instalat cu mare solemnitate în scaunul său și cu acea ocaziune a ținut o prea frumoasă vorbire, în limba latină către cler și în cea română către popor, din care ca și din toate vorbirile, circularele și pastoralele sale, se vede că

1) Dăm aici aceasta biografie a unui dintre cei mai distinși episcopi ce l-a avut dieceza noastră, pentruca văzând trecutul să ne însufleșim de viitor. Numai o instituție ce-și cunoaște trecutul, va progresa și în viitor.

2) I. Georgescu p. 42 și urm.

era teolog profund, orator distins și înțelept ocârmuitor. Acest discurs în formă de epistolă pastorală a fost comunicat și clerului și poporului din dieceză.

În numele clerului a fost salutat printr'o splendidă vorbire din partea vicarului capitular Ioan Corneli. Clericii noștri din seminarul latin l'au salutat printr'o frumoasă Odă latinească.

După instalare a numit pe Corneli de vicar general și a plecat la dieta țării la Pojon.

Fiindcă Capitulul prin numirea lui Erdeli de episcop și în urma vacanțelor de mai înainte, se redusese la doi membri, a făcut propunerea pentru completarea aceluia cu bărbați vrednici și distinși, și cu datul 10 Octomvrie au fost înaintați Ioan Corneli prepozit și Nicolae Borbola lector și au fost numiți membrii noi: Vasile Cristian, Ioan Pac, Alexandru Dobra și Ioan Alexi.

În 12 Septemvrie a dat cea dintâiu epistolă pastorală către clerul său, un splendid document de știință teologică și înțelepciune pastorală. După ce arată clerului sublima lui chemare, marea datorință de a învăța și de a povăzui poporul pe calea mântuirii, îi îndeamnă pe toți să se cultive mai întâiu pe sine prin studiul teologiei și lectură continuă de opuri și cărți bune, și mai ales să se arete tuturora ca pildă bună prin viață cinstită și cucernică: „*Că mă tem că nu cumva, dacă voi veni, să vă aflu pre voi cum nu voiesc, și voi să mă aflați precum nu voiți; să nu fie între voi certe, pizme, mânie, sfezi, cleвете, șoapte, sumefii, turburări; ca, dacă voi veni iarăși, să nu mă smerească Dumnezeuul meu la voi, și să plâng pre mulți, cari au păcătuit mai înainte și nu s'au pocăit*” (II Corint XII, 20—21). În special le poruncește: să nu cuteze nici unul a-și părăsi în Dumineci și sărbători, și nu numai în acele zile, dară și preste săptămână să slujească S. Liturgie cât mai des. Să țină posturile să se ferească de exces în beutură; afară de călătorie să umble tot în reverendă; să-și cultive în mod decent părul și barba și să aibă viață familiară exemplară, având în această privință grije mai ales preteșele cari trebuie să fie exemplul tuturor femeilor din comună! Lucruri, precum vedem, vrednice a fi des repetate mai ales în zilele noastre.¹⁾

2. Credem a fi de folos să mai amintim câteva circulare mai importante.

În 7 August 1844 și 10 Octomvrie 1852 a dat ordin să se facă conscrierea nominală a credincioșilor din parohii și filiale, inventar despre averile și edificiile bisericesti și școlare, raport despre văduvele și orfanii de preoți și despre starea morală a credincioșilor. În sfârșit prescrie termenul când preoții și protopopii aveau să înainteze socoșile și rapoartele anuale dându-li-se și instrucțiuni cum au să le facă. În 10 Iunie 1848 s'a poruncit preoților să catechizeze pe prunci în școală și pe cei adulți în biserică în prezența părinților. Cu multă tărie insista asupra datorinței

preoților de a predica regulat și bine, de aceea cerea ca să i-se prezinte spre censurare predicile sau schițele acelora. În arhiva diecezană se află multe predici pe cari Erdeli a scris cu mâna proprie că le-a văzut și cetit¹⁾.

În 29 Iulie 1848 a dat o lungă și detaliată instrucțiune pentru apărarea în contra epidemiei de holeră.

În 15 August 1851 și în 18 Aprilie 1852 a dat iarăși 2 importante pastorale, insistând în cea dintâiu asupra portului preoților, căci mulți preoți ba chiar și unii protopopi: „desprețuind orbiș sfaturile părințești și ordinațiunile mai marilor săi legiuitori... acuși în brace (cioareci) largi și pistrițe, acuși în vestmânt scurt asemănat la deșertăciunea seculară, și încă preste aceasta cu căciula pre cap fără tot semnul preoției, cu ocazia lărgurilor și airea cu pipa (lula) cu tașnița și cu alte scule de fumat, spre publica sminteală, și chiar în vederea tuturor nu l-e rușine a umbla fumând prin sate, cetăți, săticele și cotiturile cetăților, ba încă și în vederea mea”. Drept aceea sub grea răspundere oprește pe toți, ca afară de călătorie mai lungă să umble în haine seculare. „Iară barba care preoților mai ales de ritul răsăritean e proprie și rituală (îndatinată), să o crească cu străduință conștiențioasă, din contra să se rețină dela purtarea părului ori cum conformată după geniul secolului vântos“!

În a doua spune că după ce prin regularea venitelor preoțești la 300 fl. lipsurile vieții le sunt acoperite, rămâne ca și ei în măsură mai mare să se dedice chemării lor. În deosebi îi îndeamnă și îndatorează din nou să învețe poporul prin predici și învățături, să crească și lumineze tinerimea atât în școală cât și în biserică, căci dela creșterea și luminarea ei atârână înflorirea religiunii și a moralității și prin acestea și viitorul bisericeii.

Prin alte trei circulare oprește pe preoți, să se amestece în treburile politice și în daraverile lumești ale credincioșilor lor, căci prin aceea numai se expun să fie duși și purtați pe la tribunalele civile și militare și să-și neglijeze oficiul.

Mare grije a avut Erdeli și despre acurata administrare și buna chivernisire a averilor bisericesti, dând bune instrucțiuni și aspre porunci în această privință. Așa, prin circularele din 21 Decemvrie 1852 No. 1577 și din 13 Noemvrie 1857 No. 1285, a ordonat să se aleagă de curatori sau citori numai de aceia cari au purtare morală exemplară și garanță materială îndestulitoare și mai ales cari știu și ceva carte. Să se poarte protocol (ziar) regulat și banii să se deie împrumut numai la oameni siguri, cu cavenți și cu contract și la sume mai mari cu intabulare. În tot anul să se facă rațiuni, socoși, după formularul ce li-se alătură și după revizuire din partea protopopului să se înainteze la Ordinariat spre aprobare. Din anul 1859 avem chiar un Regulament tipărit pentru administrarea averilor bisericesti.

(Va urmă).

1) Copie în Protocolul circularilor parohiei din Oradea, catedrală.

1) Ms No. 203, 233 și 254.

Plinirea vremii (Mesia).

dramă în 6 acte și un prolog

de AUGUSTIN COSMA.

PERSOANELE:

<i>Irod</i> , regele Judeii	55 ani
<i>Abiron</i> , secretarul lui Irod	60 „
<i>Gamaliel</i> , filosof	35 „
<i>Naftanail</i> , farizeu	40 „
<i>Zabulon</i> , saduceu	40 „
<i>Agab</i> , preot	60 „
<i>Bachides</i>	60 „
<i>Melchior</i>	Crai din răsărit.
<i>Baltazar</i>	
<i>Gașpar</i>	
<i>Aristobul</i> , arhiereul	70. ani
<i>Esron</i>	preoți și cărturari
<i>Manasse</i>	
<i>Achim</i>	
<i>Bătrânul Simeon</i>	100 ani.
<i>Petru</i>	80 „
<i>Ioan</i>	păstori
<i>Nico'ae</i>	
<i>Barbu</i> , copil de suflet al lui Petru	18 „
<i>Iosif</i> , mirele Mariei	45 „
<i>Maria</i> , mama lui Isus	18 „
<i>Ingerul</i>	
<i>Sulașul</i>	35 „
<i>Marta</i> , sora Mariei și a lui Iazăr	20 „
<i>Mame</i> cu copii în brațe	
<i>Estera</i> , doică la Irod	45 „
<i>Cornelius</i> , ostaș de pază la palatul lui Irod	28 „
<i>Julia</i> , soția lui Cornelius	20 „
<i>Mamele</i> pruncilor uciși	
<i>Glasul</i> copilului lui Irod	afară de scenă.
<i>Glasul</i> „ „ Cornelius	
<i>Corul copiilor uciși</i>	
<i>Corul ingerilor</i>	
<i>Marcus Porcius Cato Uticensis</i> , comandantul cetății Utica	49 ani
<i>Galius Cassius Longinus</i> , senator, prietenul lui Cato.	
<i>Marcus Iunius Brutus</i> , nepotul lui Cato.	
<i>Caius Julius Caesar</i> , imperator.	
<i>Senatori, popor, soldați romani. preoți, cărturari.</i>	

PROLOG.

Acțiunea se petrecea în cetatea Utica (în Africa), după lupta dela Tapsus, în anul 46 înainte de Hristos. Scena reprezintă un *atrium*, în mijloc *compluvium*, în fund patul (asămănător unei canapele fărănești), la dreapta lui o masă pătrată; la stânga o fereastră, prin care se vede o parte din poarta cetății. La dreapta mesei o ușă, în stânga scenei alta.

La ridicarea cortinei, Cato, e răsturnat pe pat, cu pieptul gol, plin de sânge, sabia răzimată de el.

Un senator: (intră, după ce vede îngrozit scena, strigă) Longinus! Amici! Cato moare.

Longinus: (de afară) Moare?

Senatorul: S'a sinucis.

Longinus, mai mulți senatori năvălesc la patul lui Cato, îl spală de sânge, îi leagă rănilor; în timp ce

Longinus, observând pe masă o făclie cerată, o cetește:

„Petrenius lui Cato sănătate! Caesar ne-a învins. Scipio Metellus, fugind spre corăbii a fost ucis. Elefanții lui Iuba, cari trebuiau să ne apere, ne-au zdrobit legiunile. Cavaleria indigenă a fugit. Pe Iuba l-am ucis în duel. Nu voi trăi mai mult decât republica. Vârful sabiei mi-e la capul pieptului. Vale. (Citește scrisoarea cu glas tare, în atențiunea celor ce sunt ocupați cu legarea rănilor lui Cato. — Cato însuși se trezește, ascultă și nu înțelege ce se petrece în juru-i. La partea scrisorii: „Nu voi trăi mai mult decât republica“ — înțelege situația, își observă rana din piept legată, i-și smulge legătura, se ridică, sprijinit de petrii.

Cato: Ah! nu rănilor mele! Rănilor republicii legați-le! Și liniștea morții vreți să mi-o răpiți?

Longinus: — Tu nu trebuie să mori, Cato.
Cato: — (după ce merge sprijinit de prieteni și se așează în fotoliul de lângă masă) Ce rost mai are viața mea, dacă moare republica?

Longinus: — Nu moare dacă trăești tu! Cu tine moare! Tu ești singurul ei sprijin.

Glasuri (afară în depărtare din spre poartă): Trăească Caesar.

Cato: Moare... moare republica, cu numele tiranului pe buzele-i prostituate. Oh! libertate unde ești, când fiii tăi, de bună voe, își pun sgară tiranului pe grumazi, pentru un os, a cărui carne tiranul a ros-o.

Glasuri — (afară, ceva mai aproape): Trăească marele Caesar!

Cato — (ironic, jalnic): Ce mari am fi noi, de era el ceva mai mic. Marele Caesar! Prea mare a crescut în casa republicii, apărât de zidurile ei, nutrit cu sângele fiilor ei; a crescut, de n'a mai încăput în ea; i-a spart acoperișul, ca să se poată înălța și-a despicat-o în două, ca să se poată îngrășă.

Glasuri — (afară, mai aproape): Trăească Caesar, împăratul nostru!

Cato. — Oh! Popor! Copil răsfățat. Nu poți trăi fără păpuși, pe cari le iubești, — ți-am fost însumi păpușă, — dar însuși le strici, ca să le plângi apoi desnădăjduit.

Glasuri — (afară, tot mai aproape): Trăească Caesar, învingătorul nobil, ce dă iertare celor învinși.

Longinus: Cato, lasă să-ți legăm rănilor. Să trăiești Cato! Caesar e nobil. Republica n'a murit.

Cato. — Copii tricoși! Vă'nchinați totdeauna celui mai tare, de care vă temeți, dela care nădăjduiți.

Glasuri — (afară din ce în ce mai aproape): Trăiască Caesar învingătorul!

Longinus. — Trăească Caesar învingătorul! Să trăești Cato! Cu Caesar vom învinge loată lumea.

Senatorii: Trăească Caesar!

Cato. — O, bărbăție romană, de ce-a trebuit să-i mâncați la moartea mea pomana. O zei, fără credință n'voi, virtutea romană e inscripție pe mormintele strămoșilor. (Către Longinus și senatori) Ați învins și o să mai învingeți, dar vai vouă învingătorilor.

Longinus: — Invinșilor, vrei să zici, Cato! Când învingătorul nu e nobil.

Cato. — Nu, nu!.. Brennius a spus: Vai vouă invinșilor! — când a cuprins Roma. Și n'a fost vai de voi. Voi i-ați plătit lacomului și greutatea sabiei cu aur! Și n'a fost vai de voi, căci credința voastră în zeii strămoșești și moravurile austere, ca ale lui Cincinat, v'au câștigat din nou puterea și bogăția. Dar vai vouă, când vi-se va spune, și este aproape timpul, să vi-se zică: Vai vouă învingătorilor!

Veți învinge stăpânind lumea ntreagă. Vă veți împodobi trupurile, casele, templele cu podoabele popoarelor subjugate. Dar vai vouă, căci veți fi învinși de golăteala sufletului vostru, despoiat de credința în zeii noștri strămoșești: austeri, drepți, curași, creatori ai disciplinei și ordinii romane. Vai vouă, că ați introdus, în sufletu-vă gol de credință, poezia imorală a miturilor grecești. Vă bateți joc de aceea, la ce se'nchinău părinții voștri: virtutea și credința și vă'nchinați la ceea de ce se rușinau ei: imoralitatea, necredința... Vă'nchinați zeilor creați după chipul și asemănarea Grecului: certăreși, imorali, înșelători, adulteri.

Glasuri (aproape): Trăească Caesar învingătorul, ce dă viață celor vii și cinste celor morți.

Longinus. — Trăească Caesar mântuitorul!

Cato. — Viața lui Caesar e moartea republicii, pe care nici moartea lui nu o va mai mântui. Caesar, Pontifex Maximus ce nu crede în zeii, pe care-i reprezintă, nu vă va mântui! Vă veți îneca în propria-vă unsoare: unsoarea murdară a imoralității și a nedreptății ce o faceți popoarelor, cu dreptul în mână.

Glasuri (aproape). Trăească Caesar mântuitorul!

Cato. — Mântuirea nu e robie, mântuirea e libertate, (profetic). Trebuie să vină mântuitorul să renască'n sufletele voastre credința, să vă facă liberi pe propria-vă voință, să vă mântue pe voi de voi înșivă; să replanteze sufletele în pământul adevărat al firii romane, de care v'ați depărtat.

Glasuri — (bătăi în poartă): Deschideți porțile să între Caesar imperatorul.

Cato. — (sfârșit) Republica... a murit. Ianus, zeul strămoșilor noștri, închide porțile templelor tale, și le zăvoarește pe veci... să se coboare pacea în inimile lor, pacea veșnică... Republica a murit... dar Roma, ... Roma va ... trăi. — (moare).

Caesar. — (întră prin stânga scenei însoțit de Brutus, senatori și ostași) Unde e Cato?

Longinus. — (arătându-i-il) A murit.

Caesar. — (trist) Păcat! Cea mai frumoasă parte a învingerii mi-a răpit-o. Nu moartea, ci prietenia adversarului o doresc.

Brutus. — Ce n'a putut el face! S'a sinucis ca să nu se'nchine clemenței tale.

Glasuri (afară): Trăească Caesar învingătorul.

Caesar. — (trist) Al trupului mort, căci cel învins de mine în viață, — prin moartea-i m'a învins.

Glasuri (afară): Trăească Caesar învingătorul.

— CORTINA —

Se poate vindeca boala de plămâni?

Chestiunea aceasta de cea mai mare importanță interesează pe toți, cari suferă de **astmă, tuberculoză de plămâni și laringe, otită, catfar de plămâni (Apicitis), tuse sau răgușeală cronică, bronchită** etc și nu au fost vindecați până acuma. Toți acești bolnavi primesc dela noi **absolut gratis o carte ilustrată** din pana D-lui Dr. med. GUTTMANN, fost medic-șef la sanatoriul Finsen cu următorul cuprins: „Se poate vindeca boala de plămâni?” Spre a da ocaziune bolnavilor a se lămuri despre felul suferințelor lor, ne-am hotărât a trimite oricui cartea susnumită fără orice spese în folosul tuturor.

Trimiteți o carte poștală cu exactă adresă:

PUHLMANN et Co., BERLIN S21.
MÜGELSTRASSE 25-25a.

CRONICI

o o o

— **Piedecile unirii bisericilor.** După dl François Pâris, un laic savant și bineorientat în chestiunile bisericești orientale, șingurele piedeci ale reunirii bisericilor, după cum a spus într'o conferință ținută la Constantinopol, ar fi: indiferentismul multora, descurajarea altora, neîncrederea reciprocă, neînțelegerile rezultate din aceasta neîncredere și unele dificultăți politice. Toate acestea, zice d-l Fr. Pâris, nu trebuie să ne împiedece de-a lucra pentru unire: spre acest scop trebuie să ne întâlnim pentru a ne cunoaște, trebuie să ne cunoaștem pentru a ne înțelege, trebuie să ne înțelegem pentru ca să ne iubim și să ne unim.

— **Predici la catedrală.** 2 Februarie M. On. Vasile Barbul; 5 Februarie: Cl. Dr. Vasile Chirvaiu; 12 Februarie: Mgr. Dr. Grigorie Pop; 19 Februarie: Rvs. Ilie Stan.

— **O vorbă senzațională a patriarhului ecumenic.** În 23 Nov. 1926 patriarhul ecumenic (dela Constantinopol) Vasile al III-lea, cu prilejul audienței acordată d-lui François Pâris, a zis: „*Dacă s'ar putea întruni un sinod ecumenic eu aș merge personal la Roma și l-aș ruga pe Sanctitatea Sa Papa ca să-l prezideze*”. Cuvintele, după mărturisirea celor prezenți, sunt autentice. Va să zică în cercurile cele mai de sus nu e chiar așa de tare urât Papa ca în cele de jos.

— **Cea dintâi distincție papală pentru o doamnă română.** Cetim în foile din Blaj că Preasfântul Părinte Piu XI a acordat D. nei Dr. Boila, președinta Reuniunii „Sf. Maria” a femeilor române gr. cat. din Cluj distincția „Pro Ecclesia et Pontifice” pentru zeloasa activitate desfășurată în cadrele acelei Reuniuni. E cea dintâi distincție de felul acesta la noi și ar fi foarte folositor a îndemna pe doamnele noastre române la zel apostolic prin astfel de distincțiuni.

— **Paliul înalt Preasfinției Sale Valeriu al Orahiei.** Paliul arhiepiscopal, acordat I. P. S. S. episcopului nostru diecezan din prilejul jubileului de 150 de ani al dieceziei, care după cum se știe, trebuie cerut în Consistor Papa, care s'a finit abia la 20 Dec. 1927, însfârșit a sosit. Este privilej personal de care I. P. S. Sa se poate folosi fără restricțiune ori unde afară de Roma. Dorim să-l poarte întru mulți ani cu bine!

— **Enormitățile D-lui A. C. Cuza.** D-l A. C. Cuza, cunoscutul leader antisemit, scos la pensie pentru limită de vârstă, se năpustește acum asupra Vaticanului și a Bisericii catolice afirmând că aceasta face nici mai mult nici mai puțin: politică semită, căci „în Biserica dela Roma s'au introdus jidanii, făcându-o să se întoarcă împotriva capului ei, de-a apăra pe creștini”. Și ce e mai mult, după elucubrările D-lui Cuza până și „Cardinalul Gasparri, secretarul de stat actual al Vaticanului, (e): jidan de origine, înrudit cu jidanii, în tot cazul, instrument al jidanilor, (cum se selicitează D-l Cuza pe sine însuși), cum dovedește politica lui, curat jidănească”. („Apărarea Națională” din 22 Ianuarie 1928 — No. 4, Anul IV) Rîsum teneatis. Bătrânul profesor la urmă va muri de halucinații în urma fanteziei exaltate ce o are: D-l profesor, care într-o vreme era considerat ca un luptător serios, ajunge a se face de răs cu astfel de ineptii (de pildă cu Testamentul vechiu). I-am aminti vorba latinului: Sutor, ne ultra crepidam! Facă D-l profesor politică națională, nu teologie.

— **A apărut: Apărarea creștinismului prin Unirea Bisericilor,** studiu dogmatic, canonic, istoric, social, de actualitate... după P. Nicola Franco prelucrat de Dr. Victor Bojor canonic în Gherla. Cu un supliment: Porniri și mișcări de Unire cu Biserica Romei din zilele noastre mai ales la Români.

Iubite cetitor! Nu-ți va părea rău dacă vei fi citit aceasta carte. Este scrisă calm și obiectiv. Costă 140 Lei la Librăria Seminarului teologic gr. cat. Oradea.

TIPIC

◎ ◎ ◎

5 Februarie. *Duminea Vameșului și a Fariseului*, vers 1. Sâmbătă la însărat pe 6, ale inv. 4 și ale Triodului 2. Mărire și acum dogm. versului. Intrat. Stihovna inv. Măr. și acum din Triod. Troparul inv. Mărire și acum a Născ. v. 1.

Duminea la Mănecat Troparul ca Sâmbătă. Sedelnele șcl. ale inv. Antif. v. 1. Evangh. inv. 1-a, Măr. și acum și Stihira Triodului. Catavasii: Deschide-voiu... Luminăt. inv. 1. Măr. și acum. Luminăt. Triodului. Laudele pe 4, ale inv. 2, ale Triodului 2. Preabinecuv Doxologia.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 1. După intrat Trop. inv. Măr. și acum. Condacul Triodului. Ap. și Evangh. Duminecii Vameșului și a Fariseului șcl.

La însărat. (6 Februarie S. Vucol) pe 6 cu Măr. și acum, Stihovna cu Măr. și acum din Mineu. Troparul Sf-lui Măr. T. op. îngerilor. și acum a Născ.

12 Februarie. *Duminea fiului rădăcii*, vers. 2.

Sâmbătă la însărat pe 6, ale inv. 4 și ale Triodului 2. Măr. și acum dogm. versului. Intrat. Prohimenul zilei. Stihovna inv. Măr. și acum din Triod. Troparul inv. Măr. și acum a Născ. v. 2.

Duminea la Mănecat. Trop. ca Sâmbătă. Sedelnele inv. Politeul și La râul Babilonului. Antif. v. 2. Evangh. inv. a 2-a. Inv. lui Hristos și Ps. 50. Mărire și acum și Stihira Triodului (vezi Dum. Vam. și Far.). Catavasii Triodului. Luminăt. inv. 2. Măr. și acum Luminăt. Triodului. Laudele pe 4, ale inv. 2 și ale Triodului 2. Preabinecuv. Doxologia.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 2. După intrat Trop. inv. Măr. și acum Condacul Triodului. Ap. și Evangh. Duminecii Fiului rădăcii șcl

La însărat. (13 Febr. Sf. Martinian) pe 6, din Octoih 3 și din Mineu 3 cu Măr. și acum. Stihovna din Octoih. Troparul Sf-lui. Mărire al îngerilor. și acum a Născ. v. 4.

— Misă —

BIBLIOGRAFIE

◎ ◎ ◎

— **Cumpărați cea mai nouă biografie** a marelui mecenate-episcop Mihail Pavel.

Autoritățile bisericesti și laice despre noua lucrare asupra lui Mihail Pavel:

Excelența Sa *Nunțul Apostolic* din București, 6 Ianuarie 1928, între altele, scrie: „Vă binecuvăntează pentru această operă, la care știe că ați pus și puneți atâta suflet”.

I. P. S. S. Dr. *Vasile Suciu*, mitropolitul de Alba-Iulia și Făgăraș, între altele sub No. 40—1928 scrie din Blaj: *biografia e scrisă „cu pricepere și dragoste” și trebuie privită ca „un prețios serviciu” făcut bisericii noastre. De aceea a recomandat-o preoțimii să o cumpere pentru bibliotecile parohiale.*

La fel scrie și I. P. S. S. *Alexandru Th. Cisar*, arhiepiscopul latin din București, senatorul de drept al catolicilor din țară, la 9 Ianuarie 1928:

Cine vrea să se convingă de rezultatele practice ale adevăratului spirit evanghelic trebuie să aibă neapărat această lucrare.

„Lucrări de felul acesteia sunt răsplata pentru memoria marilor noștri morți, dar mai ales sunt pildă pentru noi și urmașii noștri, ca să lucrăm la fel”. General *I. Manolescu*, președintele „Caselor Naționale”, București.

Format 8°, pagini 96, preț 25 Lei. Comandele se fac la Librăria Seminarului, Oradea

— **Comandați Paraclise mariane și broșura** Sfintei inimi! — tot acolo. 5 Lei bucată.

